

Referèndums d'independència: Escòcia entre Quebec i Catalunya

Versió publicada a EL PERIODICO:

<https://www.elperiodico.cat/ca/entre-tots/20221204/escocia-quebec-catalunya-referendums-article-pau-bossacoma-79466020>

I en castellà:

<https://www.elperiodico.com/es/entre-todos/20221204/escocia-quebec-catalunya-referendums-articulo-pau-bossacoma-79466020>

El Govern britànic rebutja la celebració d'un nou referèndum d'independència. Per a poder celebrar-lo sense el previ consentiment de Londres, el Govern escocès acudí al Tribunal Suprem del Regne Unit a fi d'aclarir si Escòcia té competències per a regular i convocar un referèndum d'independència. El tribunal s'acaba de [pronunciar](#), per unanimitat, en contra d'aquesta possibilitat i ho fonamenta en el fet que aquest referèndum afectaria dues "matèries reservades": (1) la Unió dels Regnes d'Escòcia i Anglaterra i (2) la sobirania del Parlament del Regne Unit.

Tot i que el referèndum que es planteja des d'Escòcia seria consultiu (o sia, sense vinculació jurídica), el suprem britànic considera que un resultat clar en aquest referèndum, atès que estaria investit d'oficialitat i emparat per la força del principi democràtic, disposaria d'una potent legitimitat democràtica que el dotaria de vinculació política. Aquest argument es recull a l'apartat 81 de la resolució del tribunal, un dels passatges més interessants d'aquesta opinió judicial.

Aquest paràgraf m'ha recordat el famós [dictamen](#) del Tribunal Suprem del Canadà sobre la secessió del Quebec de 1998. El 2014, la [sentència](#) del Tribunal Constitucional espanyol sobre la Declaració de sobirania del Parlament de Catalunya va negar la possibilitat que una comunitat autònoma pugui convocar unilateralment un referèndum d'autodeterminació tot argüint que aquesta conclusió era "del mateix tenor" que allò que es despenia de l'esmentat dictamen canadenc.

Contràriament, sóc del parer que la jurisprudència del tribunal espanyol més aviat desentona amb la melodia canadenc, atès que el tribunal canadenc no qüestiona la competències del Quebec per a regular i celebrar referèndums de sobirania o independència. Altrament, tot i que el tribunal britànic nega que Escòcia disposi d'aquestes competències, no rebutja la possibilitat de regular i celebrar aquesta mena de referèndums de manera acordada.

De fet, el referèndum escocès d'independència de 2014 fou fruit d'un acord entre governs i es vehiculà a través de la transferència temporal i condicionada d'aquestes competències. Tot i que el Brexit ha comportat un canvi fonamental de circumstàncies que justifica que des d'Edimburg es reclami celebrar un nou referèndum, el Brexit també ha comportat un rebombori polític que dificulta que des de Londres s'accepti aquesta reivindicació.

El tribunal espanyol no permet referèndums de sobirania i secessió sense una reforma constitucional prèvia, encara que siguin acordats entre les institucions centrals i autonòmiques. Per a consultar la ciutadania sobre aquestes matèries, encara que el seu

pronunciament no sigui vinculant, el tribunal exigeix una reforma constitucional per la impenetrable via de l'article 168 de la Constitució.

Segons el [tribunal espanyol](#), no existeix legitimitat més enllà de la legalitat, ni democràcia desvinculada dels procediments constitucionals, ni principi democràtic en tensió amb el principi de legalitat, ni majories democràtiques catalanes que legítimament puguin qüestionar la sobirania i unitat del poble espanyol. En canvi, segons el tribunal canadenc, poden existir diversos pobles dins una mateixa constitució que formen majories democràtiques igualment legítimes.

Tot i ressaltar la rellevància de la legalitat com a font de legitimitat, el tribunal canadenc diu que un estat no només hauria de respectar el dret: també s'hauria de dotar de legitimitat, cosa que requereix, en la seva cultura política, harmonitzar l'imperi del dret amb les preferències democràtiques i els principis morals. A més, seria un error, afegeix el suprem canadenc, assimilar la legitimitat únicament a la voluntat sobirana o a la voluntat majoritària del conjunt de l'estat.

La recent resolució del suprem britànic se situa en algun punt entre el paradigma canadenc i l'espanyol. A l'esmentat apartat 81, el tribunal considera que, en la seva cultura constitucional i política, una expressió democràtica clara de l'electorat escocès probablement debilitaria la legitimitat democràtica de la Unió i això comportaria importants conseqüències polítiques en relació amb la continuïtat de la Unió i la sobirania del parlament britànic.

Els supremes britànic i canadenc semblen coincidir que la legitimitat democràtica és, en la cultura política i constitucional que en bona mesura comparteixen, un motor de canvi constitucional. Aquesta cultura fomenta una obligació politico-constitucional d'acceptar o pactar vies per a poder expressar de manera clara la voluntat democràtica de separar-se, com també una obligació posterior de negociar especialment després de produir-se una expressió clara d'aquesta voluntat.

Segons la primera ministra escocesa, Nicola Sturgeon, si el referèndum no és legalment possible o políticament acordat, cal buscar altres vies democràtiques, constitucionals i legals perquè el poble escocès pugui expressar la seva voluntat. En aquest sentit, ja fa mesos que va enunciar que, si no podia fer un referèndum com cal, era partidària de celebrar unes eleccions encarades i llegendes en clau referendària.

Els catalans ja sabem bé que les eleccions referendàries no són la panacea. Dit això, en comptes de fer un referèndum il·legal a la catalana, em sembla més raonable i responsable que s'opti per inferir la voluntat secessionista del poble escocès per mitjà d'eleccions. Com que possiblement unes soles eleccions no seran suficients per a constatar una majoria clara a favor de la independència, caldrà superar una sèrie de testos electorals. La persistència serà, o hauria de ser, font de claredat.

Una reflexió més nostrada per acabar. Estic convençut que les preferències dels catalans sobre la independència queden més ben reflectides a les eleccions que no pas als referèndums de 2014 i 2017.

Pau Bossacoma és professor dels Estudis de dret i ciència política de la UOC